Hof van Assisen

Plaats en datum

Het hof van assisen is geen permanent rechtscollege en wordt samengesteld telkens als de kamer van inbeschuldigingstelling (onderzoeksgerecht van het hof van beroep) een zaak naar het hof van assisen verwezen heeft.

Het hof van assisen zetelt principieel in de hoofdplaats van de provincie (voorbeeld: Oost-Vlaanderen = Gent, West-Vlaanderen = Brugge) en in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad. Voor Limburg is dit Tongeren.

Welke zaken behandelt het hof van assisen?

Het hof van assisen behandelt misdaden, politieke misdrijven en drukpersmisdrijven.

Misdaden zijn de zwaarste feiten, zoals moord en doodslag, die strafbaar zijn met criminele straffen, namelijk opsluiting vanaf 5 jaar tot zwaarder.

Samenstelling van het hof

1. Het hof.

Het hof van assisen bestaat uit drie beroepsmagistraten, namelijk één voorzitter (lid van het hof van beroep) en twee assessoren (meestal leden van de rechtbank van eerste aanleg).

De voorzitter wordt aangewezen voor één of meerdere zaken door de eerste voorzitter van het hof van beroep.

De assessoren worden per zaak aangewezen door de eerste voorzitter van het hof van beroep in overleg met de betrokken voorzitters van de rechtbank van eerste aanleg.

2. Het openbaar ministerie.

Het ambt van openbaar ministerie wordt uitgeoefend door de procureur-generaal bij het hof van beroep, die zijn bevoegdheid kan overdragen hetzij aan een advocaat-generaal of substituut-procureur-generaal hetzij aan een lid van het parket bij de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar het Hof zetelt.

3.De griffier.

Het ambt van griffier wordt uitgeoefend door een griffier van de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar het hof van assisen zetelt. Hij wordt aangewezen door de hoofdgriffier van de rechtbank van eerste aanleg

4. De jury.

Het hof van assisen wordt bijgestaan door een jury van 12 door het lot aangewezen gezworenen.

Om als gezworene op de algemene lijst van gezworenen te worden ingeschreven moet men:

• ingeschreven zijn op de lijst van de kiezers voor de Wetgevende Kamers;

• de burgerlijke en politieke rechten genieten;

• tussen 28 jaar en 65 jaar oud zijn op het ogenblik van het opmaken van de lijsten op de gemeenten;

• kunnen lezen en schrijven;

• geen strafrechtelijke veroordeling hebben opgelopen tot een gevangenisstraf van meer dan 4 maan-den, tot een straf onder elektronisch toezicht van meer dan 4 maanden, tot een werkstraf van meer dan 60 ren of tot een autonome probatiestraf van 1 jaar of meer.

De algemene lijst van gezworenen wordt om de vier jaar opgemaakt uit een gemeentelijke lijst, een pro-vinciale lijst en een definitieve lijst.

Per zaak wordt er een bijzondere lijst van gezworenen opgemaakt. Dit gebeurt door uitloting van een aan-tal namen (minimum 60).

Samenstelling van de jury

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Art. 342 - De wet vraagt aan de gezworenen geen rekenschap van de middelen waardoor zij tot hun overtuiging zijn gekomen; zij schrijft hun geen bijzondere regels voor om uit te maken of een bewijs volkomen en genoegzaam is; zij schrijft hun voor, zich in stilte te bezinnen en in de oprechtheid van hun geweten na te gaan welke indruk de tegen de beschuldigde aangevoerde bewijzen en zijn middelen van verdediging op hun geest hebben gemaakt.

De wet zegt hun niet, Gij zult voor waar houden alles wat door een bepaald aantal getuigen verklaard wordt; zij zegt hun evenmin, Gij zult niet als voldoende gegrond beschouwen een bewijs dat niet berust op dat bepaald proces-verbaal, op die bepaalde stukken, op zoveel getuigenissen of op zoveel aanwijzingen van schuld; zij stelt alleen deze vraag, waarin hun gehele plicht besloten is:

"Zijt gij in gemoede overtuigd?"

De jury wordt ten minste 2 dagen voor de zitting ten gronde samengesteld.

Dit gebeurt in aanwezigheid van de procureur-generaal, van de beschuldigde of zijn raadsman en van de burgerlijke partij of haar raadsman.

Zowel de beschuldigde als het openbaar ministerie kunnen een gelijk aantal juryleden wraken, zonder dat zij de reden van de wraking moeten opgeven.

De uiteindelijke jury mag maximaal 8 mannen of vrouwen tellen. Om hieraan te voldoen heeft ook de voorzitter van het hof van assisen een wrakingsrecht.

Naast de effectieve gezworenen worden ook een aantal plaatsvervangende gezworenen aangeduid, die een effectieve gezworene vervangen bijvoorbeeld wanneer hij/zij ziek wordt, wanneer een effectief ge-zworene uit de jury gezet wordt enz.

De juryleden leggen de volgende eed af:

"U belooft de aan N. ten laste gelegde feiten onpartijdig en met de grootste aandacht te zullen onderzoeken rekening houdende met de belangen van de beschuldigde, de burgerlijke partij en de maatschappij. U belooft tevens tot na uw verklaring met niemand te zullen communiceren en uw beslissing enkel te zullen steunen op de bewijzen en de middelen van verdediging die tijdens de openbare zitting werden uiteengezet"

De beschuldigde en het slachtoffer

De beschuldigde verschijnt in persoon en wordt bijgestaan door één of meerdere advocaten. Op de zitting verschijnt hij ongeboeid en slechts vergezeld door bewakers om te beletten dat hij ontvlucht.

De benadeelde (of zijn erfgenamen) kan in persoon verschijnen en/of bijgestaan worden door één of meerdere advocaten.

Zowel de beschuldigde als de burgerlijke partij kunnen – indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen – beroep doen op kosteloze rechtsbijstand en/of een pro deo-advocaat.

Plaats in de gerechtzaal

De voorzitter van het hof van assisen zit vooraan in de gerechtszaal. Links en rechts van hem zitten de twee assessoren (links de oudste – rechts de jongste). De voorzitter draagt een rode toga. De twee assessoren dragen een zwarte toga.

Volledig links zit het openbaar ministerie. De vertegenwoordiger van het openbaar ministerie draagt in principe een rode toga (zwarte toga indien openbaar ministerie waargenomen wordt door een magi-straat van eerste aanleg).

Rechts vooraan zit de griffier, die een zwarte toga draagt.

Links vóór het hof van assisen zitten de beschuldigde en daarvoor zijn/haar advocaten en eventueel de bur-gerlijke partij en zijn/haar advocaten. De beschuldigde moet telkens ongeboeid de zittingszaal binnen geleid worden.

Rechts vóór het hof zitten de twaalf juryleden en de plaatsvervangende juryleden.

De overtuigingsstukken worden doorgaans op een tafel vóór het hof gelegd.

De getuigen (ook de deskundigen) nemen plaats op een stoel tussen de zitplaats van de beschuldigde en de burgerlijke partij enerzijds en de zitplaatsen van de juryleden anderzijds.

De pers zit doorgaans op de eerste banken, bestemd voor het publiek.

Verloop van het proces

Het verloop van het proces kan samengevat worden in volgende grote lijnen:

Voorafgaand aan preliminaire zitting

• nazicht door de voorzitter of de beschuldigde een raadsman heeft, neerlegging van lijst van getuigen door het openbaar ministerie en de andere partijen;

De voorzitter kan de beschuldigde eventueel al ondervragen. Er wordt dan een proces-verbaal opgesteld.

Preliminaire zitting

• deze openbare en op tegenspraak gehouden zitting vindt plaats voor de debatten ten gronde, in aanwezigheid van de partijen, maar zonder de jury en zonder de assessoren;

• deze zitting dient voor de lijst van de getuigen samen te stellen, een onderzoek in te stellen naar eventuele onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden, die op de zitting ten gronde niet meer kun-nen worden opgeworpen;

Zitting ten gronde

• samenstelling van de jury (12 leden) en een aantal plaatsvervangende juryleden en eedaflegging door de jury;

zowel het openbaar ministerie als de verdediging mogen bij de samenstelling van de jury een aantal gezworenen wraken; zij moeten de reden van hun wraking niet kenbaar maken; ook de voorzitter heeft een wrakingsrecht;

• gehele of gedeeltelijke voorlezing van de akte van inbeschuldigingstelling (geschreven stuk, opge-steld door het openbaar ministerie, dat een samenvatting van de zaak bevat);

• voorlezing (eventueel) van een akte van verdediging (opgemaakt door de verdediging van de be-schuldigde)

• overhandiging door de voorzitter van beide aktes aan elk jurylid;

• verhoor van de beschuldigde door de voorzitter van het hof van assisen;

• voorlezing van de lijst van de getuigen, opgeroepen door het openbaar ministerie, de burgerlijke partij en de beschuldigde;

• burgerlijke partijstelling door de benadeelde of zijn erfgenamen (dit kan reeds eerder gebeuren);

• verhoor van de getuigen van het openbaar ministerie;

• verhoor van de getuigen van de burgerlijke partij;

• verhoor van de getuigen van de verdediging;

in principe leggen alle getuigen een eed af (hetzij als deskundige en als getuige hetzij als getuige alleen; hierop bestaan een aantal uitzonderingen)

• requisitorium (vordering) van het openbaar ministerie;

• pleidooien van de burgerlijke partij;

• pleidooien van de verdediging;

• laatste woord aan de beschuldigde;

• eventueel replieken van het openbaar ministerie, de burgerlijke partij, de beschuldigde en opnieuw laatste woord van de beschuldigde;

• vraagstelling door de voorzitter van het hof van assisen (vragen te beantwoorden door de jury);

• uitleg over de vraagstelling door de voorzitter;

• onderrichting door de voorzitter aan de jury over de werkwijze van beraadslaging;

• overhandiging van het dossier en de stukken aan de jury;

• eerste beraadslaging door de jury (zonder de plaatsvervangende gezworenen) en het hof;

in principe oordeelt de jury alleen over de schuldvraag, tenzij in de door de wet voorziene gevallen, waarin ook het hof mede beraadslaagt over de schuld;

• antwoord van de jury over de gestelde vragen in een gemotiveerd arrest;

• debat over de straftoemeting door het openbaar ministerie en de verdediging (de burgerlijke partij komt hier niet tussen, tenzij over de teruggave van te verbeuren zaken, die aan haar toebehoren);

• tweede beraadslaging door het hof samen met de jury over de toe te passen straf;

• opstellen van motivering van de uitspraak;

• voorlezing van het arrest door het hof;

• op dezelfde dag of later, als er een burgerlijke partij is, behandeling van de vordering van de bur-gerlijke partij (zonder de jury).

Vergoeding van de gezworenen

1. De gezworene die zitting houdt.

De werkende gezworene krijgt per dag zitting een vergoeding van 56,77 € (*).

De plaatsvervangende gezworene krijgt per dag zitting dezelfde vergoeding.

Er is een speciale regeling voorzien indien de zitting langer dan vijf dagen duurt.

2. De gezworene die geen zitting houdt.

De gezworene die opgeroepen wordt maar geen deel uitmaakt van de jury ontvangt een vergoeding van 14 € (*).

3. Reisvergoeding.

De reisvergoeding voor alle gezworenen bedraagt 0,6778 €(*) per kilometer en wordt berekend volgens het boek van de wettelijke afstanden.

Vergoeding voor de getuigen

De getuigen die opgeroepen worden voor de zitting kunnen aanspraak maken op een vergoeding van 22,15 € (*) en een reisvergoeding van 0,6778 € (*) per km, indien de heen- en terugreis meer dan 50 km be-draagt.

Rechten en plichten voor de jury

Rechten

• de gezworenen hebben recht op een afschrift van de akte van beschuldiging en van de akte van verdediging, zo die werd opgesteld;

• de gezworenen (zowel de effectieve als de plaatsvervangende) kunnen in de loop van de debatten vragen;

• stellen aan de beschuldigde en de getuigen via de voorzitter op voorwaarde dat zij hun mening niet laten blijken;

• de gezworenen mogen aantekeningen maken, zonder het debat te onderbreken;

• de gezworene heeft recht op een vergoeding;

Plichten

• de gezworene moet aandachtig zijn; wanneer een jurylid hieraan niet voldoet kan hij door het hof of op verzoek van één van de partijen vervangen worden door een plaatsvervangende gezworene;

• de gezworene moet onpartijdig zijn; wanneer een gezworene op één of andere manier een stand-punt inneemt tijdens de zitting, bijvoorbeeld door een gebaar of een blik, kan hij vervangen worden door een plaatsvervangende gezworene;

• de gezworene heeft een discretieplicht en moet zich afzijdig houden van de media; hij mag het ge-heim van de beraadslaging niet prijsgeven, geen interview geven aan de media enz.; die discretie-plicht blijft ook bestaan na de afloop van de zitting;

• de gezworene die uitgeloot is om deel uit te maken van de jury en die zich terugtrekt uit de jury, zonder toelating van de voorzitter, kan veroordeeld worden tot een geldboete van 50 tot 1.000 euro (artikel 316 bis Strafwetboek).

Is er beroep mogelijk tegen een arrest van het hof van assisen ?

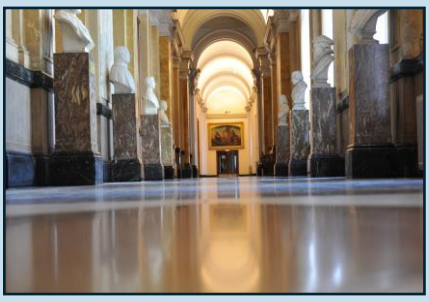

Er is geen hoger beroep mogelijk tegen een arrest van het hof van assisen.

Tegen een arrest van het hof van assisen kan enkel cassatieberoep worden ingesteld.

Verklarende woordenlijst

Deze lijst is gebaseerd op een uitgave van de FOD Justitie.

Gerechtelijk onderzoek.

Het gerechtelijk onderzoek is het onderzoek dat wordt gevoerd door de onderzoeksrechter op vordering van de procureur des Konings of na burgerlijke partijstelling.

Het heeft tot doel de daders van misdrijven op te sporen, de bewijzen te verzamelen en de maatregelen te nemen die de rechtscolleges moeten toelaten met kennis van zaken uitspraak te doen. Een onderzoeksrech-ter kan een hele reeks onderzoeksdaden bevelen, zoals een huiszoeking, een inbeslagneming, een aanhou-ding, een aanstelling van een deskundige, een lijkschouwing enz.

De onderzoeksrechter is een rechter in de rechtbank van eerste aanleg die belast is met het gerechtelijk on-derzoek.

Het opsporingsonderzoek.

Het opsporingsonderzoek is het onderzoek dat wordt gevoerd door de procureur des Konings en tot doel heeft de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die nuttig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.

Het openbaar ministerie is het orgaan in de strafrechtspleging dat belast is met de toepassing van de strafwet. Het heeft de leiding van het opsporingsonderzoek, beslist over het al dan niet instellen van de strafvordering en neemt het initiatief voor de uitvoering van de straffen.

De procureur kan ook een aantal onderzoeksdaden bevelen doch kan niemand aanhouden voor een langere termijn.

De onderzoeksgerechten.

De onderzoeksgerechten zijn kamers van de rechtbank van eerste aanleg (de raadkamer) en het hof van be-roep (de kamer van inbeschuldigingstelling). Ze oefenen bepaalde functies uit in het kader van het gerechtelijk onderzoek (vb. controle op de voorlopige hechtenis, ...).

De kamer van inbeschuldigingstelling is het onderzoeksgerecht op het niveau van het hof van beroep. Het neemt kennis van het hoger beroep tegen de beschikkingen van de raadkamer.

Een eigen bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling is de verwijzing van de beschuldigde naar het hof van assisen, de zgn. inbeschuldigingstelling.

Verzachtende omstandigheden.

Verzachtende omstandigheden zijn feitelijke omstandigheden die verband houden met het gepleegde misdrijf of met de persoon van de dader en die de uit te spreken straf kunnen verminderen.

Zij worden niet door de wet bepaald, het staat de rechter vrij de aard te bepalen van de omstandigheden waaraan hij een verzachtend karakter geeft (bv. de jeugdige leeftijd van de dader, een blanco strafblad, ...).

Strafverminderende verschoningsgronden.

Strafverminderende verschoningsgronden zijn omstandigheden die de wet op bijzondere wijze bepaalt en die, eenmaal de rechter vaststelt dat de voorwaarden van de verschoningsgrond vervuld zijn, van rechtswege strafvermindering meebrengen (bv. uitlokking voor opzettelijke slagen, verwondingen of opzettelijk doden, ...).

Hoofdstraf

Straffen kunnen worden ingedeeld in hoofdstraffen en bijkomende straffen. Hoofdstraffen kunnen afzonder-lijk worden opgelegd, bijkomende straffen kunnen slechts samen met een hoofdstraf worden uitgesproken.

In criminele zaken is de hoofdstraf de opsluiting of de hechtenis (enkel voor politieke misdrijven). Als bijko-mende straf kan een geldboete, de ontzetting van bepaalde politieke en burgerlijke rechten en de bijzondere verbeurdverklaring worden uitgesproken.

Opsluiting is de vrijheidsstraf voor misdaden. Opsluiting is ofwel tijdelijk (5 tot 10 jaar, 10 tot 15 jaar, 15 tot 20 jaar, 20 tot 30 jaar) of levenslang.

Wetgeving

Wetgeving over het hof van assisen vindt u terug in het wetboek van strafvordering en het gerechtelijk wetboek (samenstelling jury).

Houd er rekening mee dat de wetgeving de laatste jaren herhaaldelijk werd gewijzigd en mogelijk nog kan gewijzigd worden.

• tarieven voor 2025

Deze brochure is opgesteld door Eric Beaucourt.

U kan geen rechten ontlenen aan de inhoud van deze brochure.

Flipbookversie om brochure gemakkelijk online te raadplegen en te bladeren:

https://www.vlaamsemagistraten.be/flipbook/hofvanassisen/index.html